

koval ne samo po vnénjem lici, nego tudi po tvarini, katero donáša mladim čitateľjem, izpodbujáje k znanstvu in krepostim, k značajnosti in poštenosti. V tem težavnem poslu se nijsmo bali ni truda ni obilih troškov za lepe slike, s katerimi smo „Vertec“ krasotili vse leto. Baš tako in še trudoljubiveje hočemo delati po novem letu, ako nam dragi Bog zdravje učversti in od prijateljev nežne slov. mladine dá krepke podpore. „Vertec“ ostane še vedno to, v kar je odménjen, namreč: slovenskej mladini v poduk in zabavo. Zatorej si bodemo prizadevali, prinašati samo zdravo dušno hrano ter plemenito zabavo, a to v čistej in pravilnej besedi, da se mladina uže zgoda privadi čistote svojega bogatega in krasnega jezika. V to blago naméro so nam uže najodličnejši rodoljubi obečali podporo. Skerbeti hočemo, da se bode „Vertec“ odlikoval z lepimi podobami tudi iz domačega, narodnega življenja itd. (str. 196). V tej dobi je prišla na svetlo:

14) Stenska tabla novih avstrijskih meterskih mer in uteži, vsled

vradnih podatkov po izvornih obrazcih c. kr. pervomerske komisije na Dunaji. Izdelal in zrisal Ernest Matthey-Guenet v Gradcu, poslovenil Ivan Tomšič, na prodaj pri Gerberju, v Ljubljani (Tov. 112) l. 1874. — 15) Gledališke igre za slovensko mladino. Izdaje in zalága Ivan Tomšič. Pervi zvezek. Star vojak in njegova rejenka. Poslovenila Barbka Höchelnova. V Ljubljani 1875. 16 str. 48. Tisk. Klein in Kovač (Vid. Vertec V. str. 59—112). — 16) Bibliografija slovenska. Slovensko knjigarstvo od začetka 1874. do konca 1875. leta (Letopis Matice Slovenske l. 1876) do 1890 itd. spisuje marljivo premnogim na hvaležno porabo. — 17) Prav tako je mnogim na korist in radost spisoval v Tovarišu XVI l. 1876: Šolarska knjižnica (str. 43—363). — V drugem natisu je na Dunaji prišla na svetlo l. 1875: Nova avstrijska mera in vaga. — L. 1876 je naučno ministerstvo za učne pripomočke v slovenskih ljudskih šolah privolilo: Nazorni nauk za slovensko mladost l. 1872. Zemlja (Globus) sè slovénsko terminologijo Iv. Tomšičevo.

## Književnost.

**Dijaški koledar za 1892. l.** Izdala in založila »Narodna Tiskarna«. Cena 80 kr., po pošti 10 kr. več.

To je v nas Slovencih neka novost. Poleg navadne koledarske vsebine ima še na čelu sliko Miklošičevo s kratkim životopisom tega učenjaka. Tudi opis blagotvornega delovanja sv. bratov Cirila in Metoda se mu lepo poda. Umestno je tudi, da so navedene vse različne šole naše širne države, ker doslej čisto niti roditelji niti dijaki niso vedeli kam se dejati, ako je bilo treba po končani srednji šoli izven bogoslovja študije nadaljevati. Vender dveh šol, kateri sta tu našteti, ni več. Žensko učiteljsiše v Celovci je prenehalo že pred desetimi leti, še popreje je pa zaspala »Deželna gozdarska šola v Šneperku«. Jezik vseh spisov je izboren. Nadalje se v njem nahaja vse, česar treba vedeti dijaku in mnogo praznega prostora za beležke.

Ako se bode te vrste koledar udomačil, tako bi bilo za dijake koristneje, da bi se koledarski podatki

protestantov in grkov nadomestili rajši s podatki iz občé svetovne in avstrijske zgodovine, kakor tudi z letnicami znamenitih iznajdeb z imeni njihovih izumiteljev.

V občé pa se koledar sam dobro priporoča. *J. T.*

**Srce.** Spisal E. de Amicis, preložila I. Miklavčič. Založil J. Gioutini v Ljubljani. Tudi IV. zvezek ima mnogo lepe vsebine; najlepša pripovedka je pa brez dvoma »Od Apenin do And«. Vender ga pri nas ni učitelja, kateri bi dal učencem za mesečno domačo nalogo pisati 38 tiskanih stranij dolgo povest, kakor se baje godi na Laškem.

Sklepaje oceno vseh štírih zvezkov, rači priznamo, da so te pripovedke kakor ustvarjene za blaženje srca. A ker se je nadejati, da bode to delo doživelo drugi natis, takrat bi bilo dobro, da bi se isto prikrojilo še boljše našim razmeram. Nekaj se izpusti, nekaj prideni! Tako n. pr. pri nas ni te-le navade: »Zdajci stopi v sobo sluga in naznani, da je šola končana«.

Izpusti se tudi vse, kar kaže prevročo laško kri, sploh vse, kar je zoper dobro šolsko disciplino po naših nazorih, kajti kaj slabega se takoj rado posnema. Sicer bodo naši učenci mislili, da smo le slovenski učitelji tako sitni, med tem ko drugod ni tako strogo prepovedano šepetanje, igranje in še druge burke med naukom.

A prideni se, da pri nas pred šolo in po šoli molimo, da imamo te in te verske vaje. Janko, junak »Sreca«, je imel blagega očeta in »skrbno mater, katera sta ga vodila po vseh zavodih, celo v kovačnico, samo v cerkev v dolžih desetih mesecih niti enkrat ne. To se bode našim učencem vendar čudno zdelo.

Kar se jezika tiče, je isti v obče lep in gladek, vendar se popravi to-le: Glagola obljubiti se = prikupiti se — pri nas v tem pomenu nikjer ne rabijo. Zato našim ušesom ne prija stavek: »Ko se nam je otrok tako obljubil«. Pač pa nam navedeni glagol služi v tem-le pomenu: »Ako vprašate ženo, zakaj roma na Brezje, vam bode odgovorila: Zato, ker sem se bila obljubila v hudi bolezni k Mariji-Pomagaj«. Tudi se nič kaj lepo ne glasi: »To je mati sinu zelenjadaričinega«. Ali bi ne bilo lepše: To je sin matere, prodajalke zelenjadi«, ali pa: »To je sin matere, katera prodaja zelenjad«.

Sicer pa moramo knjigo toпло priporočati. J. T.

## Naši dopisi.

**Iz državnega zbora.** (Dalje.) Ta ukaz je prišel, kakor vidimo, tudi v dunajske liste in na podlagi tega se je spisal potem uvoden članek in natisnil v glavnem glasilu liberalne stranke pod naslovom: »Die Pan Slavisten in Österreich«. Tam se čita (bere):

»Der Vorsitzende der untersteirischen Bezirksschulräthe, ein k. k. Statthaltereirath, hat sich amtlich bemüsstigt gefunden, in einem eigenen Erlasse zu rügen, dass »viele aus Volksschulen mit nichtdeutscher Unterrichtssprache zur Aufnahme in die k. und k. Militärschulen kommenden Knaben eine erstaunliche Unwissenheit über die wichtigsten Momente der Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie und des allerdurchlauchtigsten Herrscherhauses an den Tag legen«. Nun gehören die Slovenen zu den bestverhättselten Schoskindern (*glasna veselost na desni*) des seit eif Jahren in Blüthe stehenden Regierungssystems. Man hat die nationalen Bestrebungen der Windischen in jeder Weise gefördert und hat ihnen zu Erfolgen verholfen, welche den Leuten förmlich den Kopf verwirrten. (*Zopetna veselost na desni*.) Was hat man erreicht? Dass die Knaben in den dortigen »Volksschulen mit nichtdeutscher Unterrichtssprache« ohne alles österreichische Bewusstsein aufwachsen, (*Čujte, čujte! na desni*) dass ihnen die Geschichte Österreichs, die Geschichte des angestammten Kaiserhauses eine ganz unbekannte Welt bleibt, während eine ähnliche Klage über »Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache« keineswegs vernehmbar wird. Wir fürchten jedoch, dass mit diesem amtlich festgestellten und gerügten Mangel die Angelegenheit noch gar nicht völlig gekennzeichnet erscheint. Aller Wahrscheinlichkeit nach beschränkt sich der Lehr-erfolg dieser slovenischen Schulen mit ihren slovenischen Lehrern und Katecheten nicht auf den Abgang der Pflege des österreichischen Bewusstseins, sondern wenn die Schüler die wichtigsten Momente aus der Geschichte der österreichischen Monarchie

und der österreichischen Dynastie in der Schule nicht kennen lernen, so wird ihnen sicherlich an Stelle dessen anderes beigebracht, wovon des Statthaltereirathes Höflichkeit vorläufig geschwiegen hat«.

Omenil sem že, da ukazov uvod ne more meriti na ljudske šole po Spodnjem Štajerskem, in sicer že iz tega razloga ne, ker se dečki iz slovenskih šol na Spodnjem Štajerskem nikdar niso oglasili za vzprejem v c. in kr. vojaške šole (*čujte, čujte! na desni*) in se torej kaj takega ni moglo opazovati. (*Prav res! na desni*.)

Ker so nas tako obdolzili, zdi se mi potrebno povedati, kakor tirja resnica, da sem imel skozi 18 let dovolj priložnosti prepričati se o dejanji in nehanji spodnještajerskega učiteljstva. Kakor povsod, tako so tudi tukaj prav dobre, dobre in manj dobre šole. Da-si je sicer v obče šola taka, kakoršen je učitelj, je vendar uspeh tudi odvisen od zunanjih razmer, zlasti od rednega šolskega obiskovanja. Ali nekaj, gospoda, sem našel povsod, in to je: da je učiteljstvo zrševalo svojo dolžnost, vzgojevati šolsko mladino v domoljubnem duhu in vzbujati ji udanost do Najvišje vladarske rodbine, ves čas ne le z vso marljivostjo, ampak tudi z naidušenjem. (*Priznanje in ploskanje na desni*.)

Gospoda, stopimo v duhu v tako šolo. Učijo se peti. Na konci reče učitelj: »Sedaj pa zapojmo cesarsko pesem!« Kakor na povelje se vzdignejo otroci, vse se giblje in ziblje, vse čuti, da pride na vrsto posebna pesem, in cesarska pesem se zapoje s pravo naidušenostjo. (*Tako je! na desni*.) In kakor čuti in misli mladina, tako misli in čuti tudi slovenski narod. (*Prav istinito! na desni*.)

Prosim dovoljenja, da Vam smem prečitati le majhen odstavek govora našega prečastitega knezskofa dr. Napotnika, ker je v njem govoril slovenskemu narodu prav iz srca. Rekel je (*čita*):